

KOMENTAR BIBLIJE - "Vajigaš" (1. Mojsijeva 44,18 - 47,27)

Nehemija Gordon

Jono: Ove nedelje počinjemo sa poglavljem 44:18 do 47:27. Nalazimo se u situaciji kada su braća izašla pred Josifa i on preti da će zadržati Venijamina. Poslednja stvar koju je Juda rekao Jakovu jeste da njega okrivi ako ne vrati Venijamina pred njega. Jakov mu je rekao da ako ga ne vrati, da će on da umre, to će da ga ubije. Sada je Juda prišao Josifu i rekao mu: „*Molim te, moj gospodaru, dopusti svom robu da nešto kaže svom gospodaru, i nemoj se razgneviti na svog roba, jer si ti kao sam faraon. Naš gospodar je pitao svoje robove: „Imate li oca i brata?”*“ Zatim on prepričava sve njemu, te na kraju kaže da ako se vrate bez Venijamina, otac će im umreti. Zbog ovih reči Josif više nije mogao da izdrži, nije više mogao da se suzdržava.

Kit: Mislim da je zanimljivo što u poglavlju 45 piše da se savladao, te je svim slugama povikao da izađu napolje. Kada su svi Egipćani izašli, on je učinio neverovatnu stvar, pokazao je braći ko je on ustvari. Mogu samo da zamislim izraze na njihovim licima kada im je konačno rekao da je on Josif i pitao je da li mu je otac još uvek živ. Braća nisu mogla ni da mu odgovore, jer su bili uplašeni. On je tada imao već 39 godina, prošlo je dosta vremena.

Jono: Prošlo je 22 godine otkad su ga stavili u jamu i ništa nije moglo da ih pripremi na ono što im je on upravo otkrio. Verovatno su stajali tu pred njim zapanjeni, nisu znali šta da kažu. Ostali su bez reči. On im je rekao: „*Ja sam Josif. Da li mi je otac još uvek živ?*“ To je čudno zato što mu je upravo Juda rekao da ako ne vrate Venijamina, otac će im umreti. Međutim, on im ne veruje. Zatim im govori: „*Ali sada nemojte biti žalosni*

i nemojte se ljutiti na sebe što ste me prodali ovamo, jer me je Bog poslao pred vama da bih vam sačuvao život.“

Nehemija: Ovo je veoma zanimljiv deo, odnosno priča o tome kada je imao sedamnaest godina i kada je usanjao te snove, kada su hteli da ga ubiju, a zatim ga poslali u ropstvo. Sve nam se čini da se dešavalo slučajno, ali ono što ovde vidimo jeste da im Josif govori da ga nisu oni tu poslali, te da to nije bila slučajnost, nego da je od početka delovala Božija ruka. Ona mu je dala da usanja snove, poslala ga da ih traži za karavanima, a oni su ga prodali tu što je bilo pogrešno, međutim završio je tu jer je Bog hteo da on bude tu i da ih sve spase. Ne samo njih, nego i celu zemlju. Spasio je hiljade, a možda i milione života. Iako možda oni misle da su oni njega poslali tu, bio je to ipak Bog koji je hteo da on bude tu. Ovo nije bila slučajnost, nego Božije htenje.

Jono: *„Zato me je Bog poslao pred vama da bi vam sačuvao ostatak na zemlji i da bi vam spasao život velikim izbavljenjem. Zato me niste vi poslali ovamo, nego Bog, da bi me postavio za oca faraonu.“* Nehemija, šta piše kod tebe? Šta to znači?

Nehemija: To ne znači otac u bukvalnom smislu, nego ima simbolično značenje, neko ko vodi brigu o nekom drugom. Josif možda nije bio glavni u političkom smislu, jer je faraon bio glavni. Međutim, on daje faraonu smernice, jer on nije znao kako dobro da vlada svojim carstvom. Dakle, on savetuje faraona kao što bi otac savetovao sina, govori mu šta da radi. Mislim da je to kontekst ovde.

Jono: *„Pođite brzo mom ocu i recite mu: „Ovako govori tvoj sin Josif: „Bog me je postavio za gospodara nad svim Egiptom. Dođi kod mene, nemoj oklevati. Živećeš u zemlji Gesem.“* Gde je zemlja Gesem?

Nehemija: Uobičajeno je mišljenje da je Gesem na istočnoj delti Nila, to je područje u Egiptu, veoma bujno područje u Egiptu. Značaj ovoga jeste da kad bi se oni nastanili sa ostalim Egipćanima, oni bi ih ubili. Razlog za to bi bio jer su Jevreji bili pastiri, a svako ko jede jagnjetinu bio je nečist za Egipćane, jer znači da jede njihovog boga. Egipćani su obožavali ovce, tako da je njima to bilo nečisto. Tako da ih je morao odvojiti u posebno područje u Egiptu.

Sada ću preći na stih 27, imamo događaj u tom stihu, a nekoliko stihova ranije je Jakovu rečeno da je Josif još uvek živ i da on mora da dođe u Egipat. On im ne veruje da mu je sin još uvek živ. Misli da je to neka smicalica da ga odvedu u Egipat. Međutim, u stihu 27 kaže „*kad je video kola koja je Josif poslao po njega, oživeo je duh njihovog oca Jakova.*“

Jono: Razlog zašto je oživeo njegov duh jeste u stihu 26. „*Tada su mu sve ispričali: „Josif je još živ i vlada svom egipatskom zemljom!“ Ali srce mu je ostalo skamenjeno.*“ Ovde piše da mu je srce ostalo skamenjeno, a zatim da mu je duh oživeo.

Nehemija: Ne treba bukvalno da shvatimo da mu je srce ostalo skamenjeno, misli se da je bio veoma uzbuđen, jer im nije verovao i mislio je da ga lažu. Zatim je video kola i poverovao je. Zašto je poverovao kad je video kola? Razlog zašto je poverovao, prema rabinskoj tradiciji, krije se u hebrejskoj reči *agala*, što je bio kod kako bi samo Jakov znao da je istina. Poslednja stvar koju su Josif i Jakov zajedno učili pre nego što je Josif otišao da traži braću, a zatim je prodat u ropstvo, prema rabinskom učenju, bio je deo u Talmudu koji govori o *egla*, što je hebrejska reč za junicu, odnosno mladu žensku kravu. Tako da kada je video kola, shvatio je da ga to Josif podseća na deo koji su zajedno učili. To je predanje po rabinskoj tradiciji da je tako Jakov znao.

Može se smatrati i za besmislicu, jer kako je Jakov mogao da uči s Josifom Talmud. Takođe, nije bila Josifova ideja da pošalje kola, nego faraonova. Zašto je faraon poslao kola? Ne da bi poslao kodiranu tajnu poruku Jakovu, nego zato što je znao da imaju žene i decu, te nije hteo da oni dolaze na magarcima. Bila su potrebna kola da ih prevezu. Odrasli muškarci mogu da dođu na magarcima, ali za ostale su bila potrebna kola. Kada je Jakov video kola, shvatio je da je to ozbiljno, jer ostali sinovi ne bi sigurno kupili kola kako bi ga namamili u Egipat, nego je to bila ozbiljna situacija. Josif je poslao kola, odnosno kako se ispostavilo, faraon je poslao kola. To što se prepričava po rabinskoj tradiciji pomalo vređa moju inteligenciju. Svako treba sam da se zapita šta zaista piše po kontekstu. Prema njihovoj tradiciji, ta igra reči može da zvuči kao istinita, međutim, ako pročitate celi deo, ne uklapa se u kontekst. Kao prvo, u Jakovljevo vreme očigledno nije bilo Talmuda, a kao drugo, nije čak ni Josif bio taj koji je poslao kola, nego faraon. Cela stvar tako nema smisla.

Jono: Poglavlje 46 kada Bog govori Izraelu. I kaže: *„Jakove! Jakove!“* On je odgovorio: *„Evo me!“* *„Ja sam Bog tvog oca,“* rekao je On. *„Ne boj se da ideš u Egipat, jer ću tamo od tebe načiniti velik narod. Ja ću ići s tobom u Egipat i ja ću te odande izvesti, a Josif će ti svojom rukom zatvoriti oči.“* O čemu se tu radi da će on svojom rukom zatvoriti oči?

Kit: Ono što mene zanima jeste zašto Jakova nekada zovu Jakov, a nekada Izrael. Ovde ga i sam Bog zove Jakov, a dao mu je novo ime Izrael.

Nehemija: To je zanimljivo jer kad su Avram i Sara dobili nova imena, nikada više nisu nazvani svojim starim imenima, a ovde vidimo da se Jakov zove i Jakov i Izrael.

Jono: Na dva mesta Bog govori Jakovu da mu je sada ime Izrael.

Šta znači to što će Josif staviti ruku na njegove oči?

Nehemija: Mislím da je imao problema sa vidom i da neće vizuelno videti Josifa, nego će ga osetiti.

Kit: Mislím da to znači da mu je Bog rekao da on još uvek nije mrtav, nego da će Josif biti s njim kad bude umirao. On će biti taj koji će mu sklopiti oči kad umre, jer nekad ljudi umru sa otvorenim očima.

Jono: U stihu 30 Izrael govori Josifu: „Sada mogu da umrem, jer sam video tvoje lice i znam da si živ.“ Između stiha 30 i 1 imamo navedena različita imena.

Nehemija čita na hebrejskom sva imena.

Jono: „*Sve duše koje su s Jakovom došle u Egipat potekle su od njega, ne računajući žene Jakovljevih sinova. Bilo je ukupno šezdeset i šest duša. Pored toga još dve duše- Josifovi sinovi koji su mu se rodili u Egiptu. U Egipat je došlo ukupno sedamdeset duša Jakovljevog doma.*“

Kit: Ja imam pitanje. Otkud sedamdeset?

Nehemija: Ja bih rekao da je 70 okrugao broj i da je zato tako napisano. Sedamdeset je na hebrejskom jeziku celokupan broj.

Jono: Josif je rekao svojoj braći da će javiti faraonu da su mu došli otac i braća. Kada ih faraon bude pitao od čega žive, da mu odgovore da uzgajaju stoku od svoje mladosti kako su činili i praočevi, te će im tako faraon dati da se nasele u zemlji Gesem, pošto su svi pastiri Egipćanima nečisti. Zatim su oni otišli faraonu i tako mu rekli. A onda je faraon rekao Josifu: „*Tvoj otac i tvoja braća došli su kod tebe. Egipatska zemlja stoji ti na raspolaganju. Naseli svog oca i svoju braću u najbolji kraj zemlje.*“

Neka žive u zemlji Gesem, a ako znaš da među njima ima hrabrih ljudi, postavi ih za nadzornike nad mojom stokom.“ Šta je njegova stoka, pretpostavljam da to nisu ovce.

Nehemija: On je definitivno imao ovce, verovatno ih je muzao, pije njihovo mleko i žrtvuje ih za sebe, prema tom paganskom mentalitetu. Jedan od razloga zašto su se oni nalazili u zemlji Gesem, jeste što je većina ostatka Egipta bila pustinja. Samo je mali deo zemlje bio obradiv, gde su se mogle uzgajati biljke. Vodom iz Nila su se navodnjavala ta polja, a na oko 15 km dalje od Nila, nalazite se u najsuvljoj pustinji na svetu. Međutim, kada ste pored Nila, nalazite se na jednom od najbujnijih delova sveta. Zato su se oni plašili da imaju ovce pogotovo u Egiptu, jer ovce mogu sve da popasu. Mogu da pretvore ta bujna područja u najveću pustinju na svetu. U to vreme, bilo je opasno imati veliki broj ovca u većini Egipta, a pogotovo u Gesemu.

Sada bih želeo da razgovaramo o stihu 9. Neka Jono pročitaj.

Jono: Dakle, od stiha 7. *„Zatim je Josif uveo svog oca Jakova i predstavio ga faraonu, a Jakov je blagoslovio faraona. Faraon upita Jakova: „Koliko ti je godina?“ Jakov odgovori faraonu: „Meni je sto trideset godina i sve to vreme živim kao stranac. Malo ih je i mučne su godine mog života, i ne dostižu godine života mojih očeva kad su živeli kao stranci.“*

Nehemija: Dobro, o čemu se tu radi? Ovo ne zvuči iskreno, jer ima sto trideset godina i zbog čega se žali?

Jono: Kad sam ja ovo pročitao, pomislio sam da on gleda na život na pesimističan način, kao da se priseća svega što se desilo s Isavom, Lavanom, Rahelom i njene smrti. Zatim zbog svega što se desilo Josifu i kako je mislio da je mrtav.

Kit: Ja na to gledam kao da on ne želi da faraon zaista zna da mu je Bog obećao da će imati potomstvo kojeg će biti kao zrna peska. Pred faraonom on glumi da je živeo jadnim životom.

Nehemija: I ja tako mislim, mada bi i Jono mogao da bude u pravu. U jevrejskoj kulturi postoji takvo ponašanje gde se ljudi prave da su manje vredni. Mislim da to u modernom dobu dolazi od toga što su ljudi živeli u stranim zemljama tako dugo. Narodi kod kojih smo živeli su bili ljubomorni na blagoslove koje je narod Izraela dobijao. Zato postoji takvo ponašanje kod mnogo ljudi da se skrivaju i nose se jaderno kako ne- Jevreji ne bi videli da oni imaju mnogo i kako ne bi bili ljubomorni. Ne znam da li se to dešava i ovde s faraonom, jer možda gledam na to kroz ovakve kulturne vrednosti, međutim postoji takvo ponašanje da se Jevreji ne prave važni i da ne pokazuju kako ih je Bog blagoslovio. To bi moglo da potakne na ljutnju i ljubomoru kod drugih.

Jono: „*Zatim je Jakov blagoslovio faraona i otišao od njega.*“ Ne znamo šta mu je faraon rekao, ali je zanimljivo to što ga je blagoslovio. Idemo dalje, Josif se bori sa glađu i kada je nestala sva hrana ljudima, počeli su da kupuju od Josifa, plaćali su faraonu, a zatim je nestalo i novca. Stih 15 „*Posle nekog vremena nestalo je novca u egipatskoj i hananskoj zemlji, i svi Egipćani su dolazili kod Josifa i govorili: „Daj nam hleba! Zašto da pomremo pred tobom zato što više nema novca?“ Tada je Josif rekao: „Predajte svoju stoku i daću vam hleb u zamenu za vašu stoku pošto više nemate novca.*“ Čini se kao da su im sve valute nestale, šta ti misliš?

Nehemija: Oni nisu imali valute, jer valute nisu postojale sve do vremena Grka. Na hebrejskom reč *kesa* bukvalno znači srebro. Dakle, nestalo je srebra, a zlato je verovatno nestalo mnogo pre toga. Kad više nisu imali

srebra, počeli su da razmenjuju stvari kako bi dobili hranu. Možeš li da nam pročitaš stih 25 i 26?

Jono: Ovo se desilo nakon što su oni prodali svoju stoku. „*A oni su rekli: „Ti si nam sačuvao život. Neka nađemo milost u očima našeg gospodara i bićemo faraonovi robovi.“ Josif je tako postavio odredbu po kojoj do današnjeg dana petina od roda zemlje pripada faraonu. Samo zemlja sveštenika, kao posebne grupe, ne pripada faraonu.*“

Nehemija: Hajde još da pogledamo zbog čega je to tako, u stihu 24.

Jono: „*Kada donese rod, petinu ćete dati faraonu, a četiri petine ostaće vama kao seme za njivu i za hranu vama i onima koji su u vašim domova i vašoj deci.*“

Nehemija: To što faraon poseduje zemlju, znači da postoji porez na nju od 20%. Morate da date 20%, odnosno jednu petinu faraonu. Sve dotad nisu morali to da mu daju. Sluge se na hebrejskom kaže *avadim*, što znači robovi. Razlog zašto sveštenik ne daje, jeste što svakako dobija od faraona, tako da ne mora da prodaje zemlju faraonu. Međutim, ostatak naroda prodaje faraonu zemlju, ali on ne može da obrađuje tu zemlju, nego im kaže da oni rade zemlju, ali da mu daju 20%, da mu budu robovi i rade na zemlji za njega. Ropstvom se smatralo tih 20% poreza u to vreme.

Jono: Stih 27: „*Izraelci su živeli u egipatskoj zemlji, u zemlji Gesem. Tu su se naselili, bili su plodni i veoma su se namnožili.*“ Ovaj put ranije završavamo sa odeljkom Tore.

Nehemija: Sada ću vam reći nešto o zemlji Gesem. Kao karaitiski Jevrejin, neko ko veruje u Stari zavet, u Tanah, moja rabinska braća i sestre su jedva prihvatili činjenicu da ja verujem samo u Tanah, da ne

pratim učenja kasnijih rabina. Stalno su me ispitivali o tome ko je moj rabin, kada sam im govorio da nemam rabina, čudili su se. Naposljetku sam im rekao da ipak imam rabina, a to je rabina iz Gesema. Pitali su me kako se zove, a ja sam im rekao Mojsije, sin Avramov. Pitali su me ko je to i 99% ljudi nije znalo da je to Mojsije iz Biblije. Većina ljudi misli da morate da imate nekog čoveka čija učenja pratite, ne može biti samo Božija reč koju pratite nego i neki čovek. Mora da postoji neko ljudsko biće koje će da bude posrednik između Boga i ljudi, prema njihovom mišljenju. Pokušavao sam da im objasnim da pratim samo Božiju reč iz Biblije i da ne slušam nijednog čoveka. Na kraju, kada sam im rekao da je navodno moj rabin Mojsije, sin Avramov iz Gesema, rekli su "u redu", i da su znali da imam nekog rabina, ali da nisam hteo da im kažem.